

Neyðugt við meiri kapping í søluni

Tá virkisleiðslurnar hava litið samband við marknaðin, hava tær ongan møguleika fyri at meta um, hvørt meira kundi fingist burtúr ella ikki, segði Óli Jacobsen m.a. um spurningin viðvíkjandi fiskasølu og framleiðslu. Hann segði:

— Vit vita, at øll flakavirki í Føroyum uttan tvey eru limir í Føroya Fiskasølu. Tískil er hesin stovnur so mikið almennur, at umboð fyri fiskimenn má kunna nevna fiskasøluna í hesum sambandi. Sum áður víst á, hevur fiskasølan yvirtikið frá virkjunum ta uppgávu at selja alla teirra framleiðslu. Og tað er einki at ivast í, at fiskasølan sum skipanin er, ger tað, hon kann fyri at fáa sum frægast burtúr, men tað skerst ikki burtúr, at úrslitið av søluarbeiðinum hjá fiskasøluni er einki serliga avgerandi fyri hvørki virkir ella fiskasølu. Fiskasølan setir jú eitt rakstrargjald, sum dekkar hana inn, og virkini eru tryggjað við sínum skiftisavlopi uttan mun til, um framleiðslan verður seld fyri 20 ella 30 kr. pr. kg.

Afturat hesum kemur, at tað er eingin figgjargligr «lagnufelagsskapur» millum flakavirkini og fiskasøluna. Vist verður gildið rakstrargjald til fiskasøluna, men hetta merkja virkini einki til, ti hetta rakstrargjald verður jú í veruleikanum gildið av fiskimonnum og skipum, tá tað jú verður innroknað í avrokningarprisin.

Og spurningurin er um tað ikki júst eru hesi viðurskipti, sum avgera viðurskiptini millum fiskasøluna og henn-

ara limir. Tað var við áhuga, at ein kundi lesa í «Okkara Millum», sum er málagnid hjá fiskasøluni, samrøðu við ein virkisleiðara. Hesin sigur, at «teir hava stundum ta fatan, at Fiskasølan er ov stór, og at tað er ov langt bil millum Fiskasøluna og virkið». Viðari verður sagt, at «tað er jú soleiðis, at limirnir eiga Fiskasøluna, og starvsfólkid á Fiskasøluni er í tænastu hjá limunum».

Tað er ikki fyrstu ferð, at ein hoyrir sjónarmið sum hesi, og spurningurin er, um hetta ikki er ein nógv størri trupulleiki enn ein fær fatan av í hesum viðtalinum. Og spurningurin er um tað ikki er sjálv skipanin sum av sær sjálvum skapar tann skilnað, sum hesin virkisleiðari visir á.

Júst her er eisini ein av høvuðsmunum millum føroyskan og danska fiskiðnað. Í Danmark eru tað framleiðararnir sum røkja marknaðin. Ein kann eisini siga tað so, at tað eru teir sum røkja marknaðin, sum framleiða vørna. Hendan skipan hevur eisini givið til úrslit, at donsk virkir kunnu gjalda munandi meira fyri ráfiskin enn okkara, eisini tá talan er um at kalla somu framleiðslu.

Í Føroyum eru vit farin heilt yvir í hitt borðið. Her gjalda virkini, t.v.s. óbein-

leiðis fiskimenn og skip, fiskasøluni fyri at gera hetta arbeiði við sølu og vørumerking. Og tá eingin figgjargligr felagsskapur er, koma virkini og fiskasølan at arbeiða sum handilspartnarar, sum annars einki hava við hvønn annan at gera.

Úrslitið av hesum er ein «planøkonomisk» skipan, har eingin kapping er viðvíkjandi fiskasølu, har einki er at sammeta við. Og tá virkisleiðslurnar litið samband hava við marknaðin, hava tær ongan møguleika fyri at meta um, hvørt meira kundi fingist burtúr ella ikki.

Hetta ferir aftur við sær, at meirlutin av limunum í fiskasøluni heldur fast um, at fiskasølan skal selja 100% av teirra framleiðslu. Og so er spurningurin hvørt hetta er ti flakavirkismenn veruliga halda, at tann skipanin gevur mest møguligt, ella tað er ti at teirra sova betri um náttina, tá «teir í Havn» taka sær av flest møguligum viðurskiptum.

Sjálvsagt skulu vit hava eina samskipaða fiskasølu. Tað eru menn flestir samdir um, men fiskasølan eigur í nógv størri mun enn nú at virka sum ein felagsskapur sum saman við virkjunum loysir flest møgulig mál, istaðin fyri at hon loysir flestar møguligar uppgávur fyri virkini. Vi, kisleiðslurnar kunnu gerast so skeðar á hendan hátt, at tær meira koma at virka sum uppsitarar, sum bert skulu skipa fyri framleiðslu, og har figgjargligr ábyrgdin verður avmarkað til tað minst møguliga.

Hetta uppskot fer at broyta viðurskiptini millum fiskasøluna og virkini avgerandi á rætta leið. Tað vil nevnliga skapa tann figgjargligr felagsskap og felagshuga millum virki og fiskasølu, sum ikki finst nú. Ein partur av hesum er, at nú verður rakstrargjaldið til fiskasøluna bert ein spurningur millum virkini og fiskasøluna, meðan tað nú er beinleiðis iroknað og minskar tiskil um prisin. Hetta saman við skipanini sum so fer at skapa ein heilt annan áhuga hjá virkjunum at fáa mest møguligt burtúr. Nú verður raksturinn hjá fiskasølu og virkjum í felag í nógv størri mun treytaður av hvønn pris fiskasølan kann útvega limunum. Lægri prisir merkir minni til bytis millum fiskasølu og virkir, meðan hægri prisir merkir yvirskot og vinning.

Tað er einki at ivast í, at við hesi skipan koma virkini og fiskasølan í nógv størri mun at koma hvarjum øðrum við, og fer tað aftur at merkja samdrátt í fiskasølumálum, soleiðis at fiskasølan og limir hennara í felag kunnu finna nýggjar marknaðir og nýggjar vørur, sum kunnu geva meira enn higartil.

Studningur skal gera virkini sjálvbjargin

Um studningin til fiskivinnuna segði Óli Jacobsen:

— Sum kunnugt verður studningurin í dag bert gordin skipum og manning. Lutvist verður hesin studningur gordin beinleiðis og lutvist sum iskoyti til prisirnar gjøgnum ráfiskagrundin.

Spurningurin er nú um tað kann bera til at nýta ein-part av studningsjattanini til ta umlegging, sum skal fara fram, tá hetta uppskot verður sett í verk. Hetta vil eisini vera í samsvar við tað ofta framsetta sjónarmið, at studningurin er eins neyðugur fyri virkisliðið sum fyri skip og manning.

Hetta kann verða gjørt á fylgjandi hátt:

Vit hava higartil gingið út frá einum «normalprisi» fyri lidnu vørna uppá kr. 20,00 pr. kg. Við teimum áðurnevndu fyrirtættunum kann virkið tá gjalda kr. 5,00 pr. kg. ráfisk.

Men nú verður mett, at virkið skuldi kunna gjalda kr. 5,50 pr. kg. ráfisk. Antin ti «normalprisin» í veruleikanum er hægri enn roknað verður við í lotuni, ella ti úrtøkan á ein ella annan hátt átti og kundi verið hægri.

Men einhvar umstill-ing tekur sína tíð, og virkið má hava ta neyðugu tíðina at náa ta øktu úrtøkuna, sum vit meta verður úrslit av nýggju skipanini. Tískil hevur virkið ikki «ráð» til beinanvegin at gjalda hesi kr. 0,50 pr. kg. Tískil verður veittur virkinum ein bráðfeingis studning uppá hesi kr. 0,50, og eigur hedna

upphædd at verða avtrappað eftir teirri tíð, sum mett verður neyðugt at fáa «normalpris». A henda hátt kunnu vit náa málinum um avtrapping av studninginum til fiskivinnuna uttan at hetta er til ampa fyri nakran.

Annars kann tað sjálvsagt eisini hugsast, at virkini við stórum prísføllum veruliga kunnu fáa trupulleikar. Og tá kann gerast neyðugt við eini studnings-skipan til virkini eftir ávisum reglum. Her er rættast at hava ein grunn, sum eftir ávisum reglum skal gjalda, men verður trúð uppá nýggju skipanina verður tað sjálvsagt bert í hendinga ferum, at hetta verður aktuelt.

Eisini kann hugsast, at studningur verður latin fyri at virkini skulu vera eins fyri í kappingini. Um ávis virkir av nátturligum orsøkum ava størri útreiðslur enn onnur virkir, skal kunna veitast teimum stuðul í samband við júst hesar eykaútreiðslur.

Endamálið við øllum stuðli skal to vera, at hesin skal hjálpa virkjunum til at gerast sjálvbjargin og kunna klára seg uttan studning.

Tískil kann tað enn tá vera rimiligt í fyrsta umfari at hækka studningsjattanina til hetta endamál. Men tað kunnu vit jú ekkalys gera, um vit eru sannførd um, at hetta bert er fyrilidsstudningur, sum ger seg sjálfvan óneyðugan eftir stuttari tíð.

